

פרשת תצוה
שנת תשפ"ב לפ"ק
גליון ס"ז

העדה

ה'ע אר
א'לקי אביך
ועבדהו

גליון מיוחד לבחורי חמד • ערוכים מתוך משנתו של כ"ק מרן רבינו שליט"א

משנת החסידות

ביאורים ויסודות מורחבים בתורת מרן הבעש"ט ותלמידיו זיע"א

שיעורים בספר התניא - פרק כ"ג
(שיעור מ"ה פרשת במדבר תשנ"ט)

עס איז נישט אונזער
געשעפט צי מיר זענען
מצליח אדער נישט, צי מיר
האבן 'עליות' אדער 'ירידות',
מיר האבן באקומען א דזשאב
- צו טון אין עבודת ה' - דארפן
מיר טון אונזער דזשאב וויפיל
מיר קענען, און נישט מאכן
קייין שום חשבונות - אפגעזען
צי מיר זענען אכצן יאר אלט
אדער אכציג יאר

מדור מסילת ישרים
עמוד ה'

כי עמך מקור חיים:

חיות של כל
המציאות
שבעולם היא
כח אלוקות

א. אין עוד מלבדו: אופנים של גילוי אלוקות בעולם

יש ג' אופנים של התגלות אלוקות - קוב"ה אורייתא וישראל | הידיעה שאין לנו השגה באלוקות הוא חלק מהתגלות אלוקות | התגלות אלוקות באופן של 'סובב כל עלמין' ובאופן של 'ממלא כל עלמין' | מציאות אמיתית היינו מציאות שיש לה קיום נצחי

ב. כ"ב אותיות התורה - חיות של כל העולמות

באמירת 'תהלה לדוד' מתקשרים להכ"ב אותיות התורה שהם החיות כל העולמות | בשחרית אומרים ב' פעמים ובמנחה רק פעם אחת כדי לנטות לצד הימין שהוא מידת החדש | יעקב אבינו העלה את כ"ב אותיות התורה לשרשם ועי"ז זכה להמשיך חיים הנצחיים לעולם הזה | מקום המקדש - שורש של הכ"ב אותיות התורה | ביאור בסמיכת השני מזמורים 'תהלה לדוד' ל'אהללה ה' בחיי

ג. הגואל אותי מכל רע: ביטול הרע שבעולם

חיות של הרע נמשך על ידי כל מיני צירופי אותיות | בפנימיות של כל דבר רע וגשמי הוא בעצם רוחני, וגדרו של 'רע' הוא שמסתיר את האור אלוקות | בשעת מתן תורה היה התגלות של 'קוב"ה אורייתא וישראל חד הם' | על ידי העלאת הרע לשורשו הוא מתבטל כי בשורש אין מציאות של רע

א.

אין עוד מלבדו: אופנים של גילוי אלוקות בעולם

יש ג' אופנים של התגלות אלוקות - קוב"ה אורייתא וישראל | הידיעה שאין לנו השגה באלוקות הוא חלק מהתגלות אלוקות | התגלות אלוקות באופן של 'סובב כל עלמין' ובאופן של 'ממלא כל עלמין' | מציאות אמיתית היינו מציאות שיש לה קיום נצחי

שהקב"ה גילה את אלוקותו בעולם באופן שיש לנו את ההשגה לדעת שהוא למעלה מכל גבול ולמעלה מכל השגה.

[וכאן המקום להדגיש שכל פעם שמדברים על השגות גבוהות באלוקות, יש חיוב לדעת יסוד חשוב שיהיה ברור לנו כיתד שלא תימוט, שכאשר אנו מדברים מרכונו של עולם, מדובר באתו רכונו של עולם שעליו דיברו בהיותנו

קטנים כבני ג' שנים ללא שום השגות, וזהו ההסתכלות שצריך להשאר אצל האדם לכל ימי חייו, כי כשמדברים על בחינות של 'סובב כל עלמין' ו'ממלא כל עלמין', וכדומה, כל הבחינות אלו הם כבר הגשמה לעצמיות הבורא ב"ה, אבל עצמיות הבורא הוא ללא שום בחינות והשגות, אלא כפשוטו ממש, וכהשגת העם הארץ כך השגת הצדיק, וכמו כן הקשר עם הרבש"ע הוא כפשוטו ממש שכל אחד ואחד הוא חלק אלוך ממעל, ללא שום בחינות והשגות, ורק אחרי שנקבע זאת בלב אדם, ניתן להתחיל לדבר על השגות ובחינות שונות.]

ואם כן איך שייך לומר שיש התגלות אלוקות בעולם, אכן הביאור הוא שעצם המציאות שיש לנו את ההשגה שקוב"ה הוא מסובב כל עלמין והוא למעלה מכל גבול ומכל השגה, זה גופא הוא בחינה של התגלות אלוקות, כי לולי גילוי זה לא היה לנו גם יכולת השגה זו שהוא למעלה מהשגתנו, והשגה זו עצמה היא התגלות אלוקותו בעולם, והיינו קוב"ה.

קוב"ה אורייתא וישראל - ג' אופנים של התגלות אלוקות בעולם

איתא בזוה"ק (ח"ג דף עג.) 'קוב"ה אורייתא וישראל חד הם', והנה בעצם גם קוב"ה וגם אורייתא וכן ישראל הם ענין של אלוקות, שהרי ישראל הם חלק אלוך ממעל, וגם אורייתא הוא גילוי רצונו יתברך שמו, וכאשר יסד הרמב"ם (יסודי התורה פ"ב ה"י) ש'הוא רצונו אחד הוא', וקוב"ה היינו אלוקות עצמה, ואם כן צריך ביאור החלוקה לג' דברים נפרדים של קוב"ה - אורייתא - וישראל, אכן הביאור הוא שהם ג' אופנים של התגלות אלוקותו בעולם - קוב"ה אורייתא וישראל.

התגלות אלוקות בעולם ע"י בחינת 'קוב"ה' - עצם הידיעה שאין לנו השגה באלוקות

וכאמור גם 'קוב"ה' הוא אחד מאופני ההתגלות של אלוקותו יתברך שמו בעולם, והביאור בזה הוא, כי הנה לכאורה יש בדברים אלו סתירה מיניה וביה, כי קוב"ה הוא 'מסובב כל עלמין', והוא למעלה מכל גבול ולמעלה מכל השגה,

פרק כ"ג

ועם כל הנזכר לעיל יוכן ויבאר היטב בתוספת באור מה שאמרנו בזהר דאורייתא וקדשא ברין הוא בלא חר, וכתבוננים פרושו דרמ"ח פקודין אנון רמ"ח אברין דמלכא. לפי שהמצות הן פנימיות רצון העליון וקפצו האמתי המלכש פכל העולמות העליונים ותחתונים לתחיתם, פי כל חיותם ושפעם תלוי במעשה המצות של התחתונים פנודע... וכן כל צרופי אותיות הנ"ך הן המושבת רצונו וקבמתו, המיוחדות באין סוף ברין הוא בתכלית תיחור, שהוא תיודע והוא המדע בו, וזהו שאמרנו דאורייתא וקדשא ברין הוא בלא חר, ולא אברין דמלכא לחוד פפקודין

ואף על פי שישנו בעולם גם מציאות של 'רע', והוא ודאי היפך רצונו יתברך, ואיך יתכן מציאות בעולם שהוא אינו רצון השי"ת, אכן הביאור בזה הוא שיש בחינה בעולם של 'שוא שבראתי בעולמי', כמו שאיאת במדרש (ב"ר סג, ח) על עשיו, שנראה כאילו הוא דבר שיש בו ממש, אבל באמת אין זה כי אם דמיון ושוא

~

כי יצחק אבינו תיקן תפילת מנחה, ומידתו של יצחק הוא גבורה, ולכן אומרים תהלה לדוד רק פעם אחת שהוא כנגד ק"ג עולמות שבשמאל, ו'מנחה' בני ק"ג, ואילו תפילת שחרית נתקן על ידי אברהם אבינו שהוא מידת החסד, ואף הק"ד עולמות של קו האמצע נוטים לצד מידת החסד, ולכן אומרים בתפילת תהלה לדוד פעמים

התגלות אלוקות בעולם ע"י בחינת 'אורייתא וישראל' - ממלא כל עולמין

וענין 'אורייתא' ו'ישראל' הוא בחינה של 'ממלא כל עולמין', כי פנימיות כל העולמות הוא רצונו יתברך שמו, והתורה הקדושה הוא הרצון העליון והאמיתי של קוב"ה, והיינו שלכל דבר בעולם יש שורש בעולם שהוא התוכן הפנימי של אותו דבר, וממנו נמשך חיות וקיום לדבר זה בעולם, והזה הבחינה של 'אורייתא'.

אכן המטרה העיקרית אינה רק גילוי רצון השי"ת בעולם, אלא שכל הנבראים יקיימו ויעשו את רצונו יתברך שמו, והזה 'ישראל', שהם חלק אלוך ממעל והם אלו שמקיימים ומביאים מן הכח אל הפועל את הרצון העליון של הקב"ה, והם דברי הוזה"ק

האמורים ש'קוב"ה אורייתא וישראל חד הם', שכל העולם כולו הוא רק גילוי רצונו יתברך, וזולת זאת אין שום קיום ומציאות בעולם כלל.

רק הטוב הוא מציאות אמיתית כי הוא קיים לנצח ואילו הרע הוא רק דמיון

ואף על פי שישנו בעולם גם מציאות של 'רע', והוא ודאי היפך רצונו יתברך, ואיך יתכן מציאות בעולם שהוא אינו רצון השי"ת, אכן הביאור בזה הוא שיש בחינה בעולם של 'שוא שבראתי בעולמי', כמו שאיאת במדרש (ב"ר סג, ח) על עשיו, שנראה כאילו הוא דבר שיש בו ממש, אבל באמת אין זה כי אם דמיון ושוא, כי רק דבר שיש לו מציאות נצחית הוא מציאות אמיתית, ואילו דבר שאין לו

ב.

כ"ב אותיות התורה - חיות של כל העולמות

באמירת 'תהלה לדוד' מתקשרים להכ"ב אותיות התורה שהם החיות כל העולמות | בשחרית אומרים ב' פעמים ובמנחה רק פעם אחת כדי לנטות לצד הימין שהוא מידת החסד | יעקב אבינו העלה את כ"ב אותיות התורה לשרשם ועי"ז זכה להמשיך חיים הנצחיים לעולם הזה | מקום המקדש - שורש של הכ"ב אותיות התורה | ביאור בסמיכת השני מזמורים 'תהלה לדוד' ל'אהללה ה' בחיי

בשחרית אומרים ב' פעמים 'תהלה לדוד' ובמנחה פעם אחת

ולזאת תיקנו חז"ל לומר תהלה לדוד ב' פעמים בתפילת שחרית ופעם אחת בתפילת מנחה, כי יצחק אבינו תיקן תפילת מנחה, ומידתו של יצחק הוא גבורה, ולכן אומרים תהלה לדוד רק פעם אחת שהוא כנגד ק"ג עולמות שבשמאל, ו'מנחה' בני ק"ג, ואילו תפילת שחרית נתקן על ידי אברהם אבינו שהוא מידת החסד, ואף הק"ד עולמות של קו האמצע נוטים לצד מידת החסד, ולכן אומרים בתפילת שחרית ב' פעמים תהלה לדוד, והם ביחד ר"ז עולמות שבני 'אור', והזה 'א"ר חדש על ציון תאיר'.

כ"ב אותיות התורה מתחלקים לג' קוין - ימין שמאל ואמצע

והנה איתא בזוה"ק (עי' ח"א דף קנט. ועוד) שגם כ"ב אותיות התורה מתחלקים לג' חלקים כנ"ל, שז' אותיות הם מקו ימין וז' אותיות הם מקו שמאל וח' אותיות הם מקו האמצע, והאותיות של קו האמצע נוטים לצד ימין לצד מידת החסד, [ויש בזה כמה שיטות איוזה אותיות הן מימין ואיוזה משמאל].

יעקב אבינו העלה את כ"ב אותיות התורה לשרשם

וזהו מה שכתוב אצל יעקב אבינו (בראשית כח, יא) 'ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו', ואיתא בספר יצירה 'שאותיות' מכוונות בשם 'אבנים', והיינו שיעקב אבינו לקח את כ"ב אותיות התורה והעלה אותם לשרשם, ובזכות כ"ב אותיות התורה זכה לחיים נצחיים, וזהו מה דאיתא בזוה"ק (ח"א דף קנו: וברע"מ ח"ג דף רלט.) על הפסוק (שם) 'וישכב במקום ההוא', שתיבת 'וישכב' הוא אותיות י"ש כ"ב, דהיינו שמכ"ב אותיות התורה נמשכים ש"י העולמות שעתיד הקב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק, וזהו מה שמרומז בפסוק 'להנחיל אוהבי יש', כי היש' האמיתי הוא מה שקיים לעד לחיים נצחיים.

וכאשר יעקב אבינו העלה את כ"ב אותיות התורה לשרשם זכה לחיים נצחיים בעולם הזה, כי כל החיות האמיתית בעולם הזה נמשכים מכ"ב אותיות התורה, שאותיות התורה הם דבר ה', ו'דבר ה' שמים נעשו' (תהלים לג, ו), וזהו מה שאמר חז"ל

מציאות נצחית אינו מציאות אמיתית, ורק לפי ערך הזמן הוא נחשב למציאות, אך כאשר יסתיים זמן קיומו בעולם הוא לא יהיה קיים יותר, וזה אינו מציאות של אמת, כי כאמור מציאות אמיתית הוא רק דבר שיש לו קיום נצחי.

ונתן להמשיל זאת למציאות של חושך, כי הנה החושך אינו מציאות אמיתית, וכל המציאות של החושך הוא רק מציאות של העדר האור, ואילו לא היה כלל מציאות של אור לא היה נחשב המציאות של העדר האור לחושך, אלא כיון שיש מציאות של אור לכן ההעדר של מציאות זו נקרא חושך, אבל אין זו מציאות אמיתית, וכן הוא כל דבר שאינו רצון השי"ת שאין הוא מציאות אמיתית, אלא בחינה של 'שוא שבראתי בעולמי', וכן"ל.

(תענית ה:) שיעקב אבינו לא מת, כי זכה לחיים נצחיים בעולם הזה, וזאת מכח כ"ב אותיות התורה.

יעקב אבינו בחר בחיים הנצחיים והמשיך חיים לעולם הזה

והנה איתא במדרש (ב"ר סח, א) שכל י"ד שנה שהיה יעקב אבינו טמון בבית מדרשו של עבר לא ישן, וזאת כי אמרו חז"ל (ברכות נז:) ששינה הוא אחד משישים למיתה, ולכן יעקב אבינו לא ישן, כי לא רצה לטעום טעם מיתה, כי בחר בחיים הנצחיים. וזה המחלוקת שהתחלק יעקב על עשיו, שעשיו שהוא ה'שוא שבראתי בעולמי', לקח את העולם הזה שהיא אינה מציאות אמיתית, ואינה אלא דמיון והבל ורעות רוח, כי היא אינה מציאות נצחית, ואילו יעקב אבינו בחר בחיי עולם הבא שהם החיים האמיתיים, בבחינת 'תתן אמת ליעקב' (מיכה ז, ט). וכאשר יעקב אבינו לקח את הברכות מעשיו, לא היתה כוונתו לזכות גם בחיי העולם הזה, אלא רצה להמשיך את החיים הנצחיים של העולם הבא בעולם הזה, בבחינה של 'עולמך תראה בחיך' (ברכות יז.), כי באמת הפנימיות של חיי העולם הזה הם חיי עולם הבא.

אבן שתיה - שורש כ"ב אותיות התורה

והנה אמרו חז"ל (יומא נד:) שבמקום ארון ברית ה' היתה אבן שתיה שממנה הושתת העולם, ואבן זו היא שורש של כל הכ"ב אותיות שבתורה, ואיתא בתיקוני זוהר (דף יג.) שיועד היה בצלאל לצרף אותיות שבהם נבראו שמים וארץ, כי ישנם אותיות רוחניות בבחינת 'שמים', וישנם אותיות גשמיות בבחינת 'ארץ', ובצלאל היה יודע איך להמשיך את החיות הנצחית של חיי עולם הבא שהוא בחינת שמים לארציות בעולם הזה.

וכאשר יעקב אבינו הגיע למקום המקדש, אז 'ויקח מאבני המקום', שלקח את כ"ב אותיות התורה שהם החיות של כל העולמות, כי יעקב אבינו הוא בחינת 'אמת', כמאמר הפסוק 'תתן אמת ליעקב', ותיבת אמת הוא כללות של כל כ"ב האותיות, כי אות א' היא אות הראשונה, אות מ' היא האות האמצעית, ואות ת' היא האות האחרונה, 'וישכב

אמירת מזמור 'תהלה לדוד' ג"פ ביום - להתקשר לכ"ב אותיות התורה

וי"ל בביאור הדבר קצת ביותר עומק, והוא על פי מה שאמרו חז"ל (ברכות ד:) 'כל האומר תהלה לדוד בכל יום שלש פעמים, מובטח לו שהוא ג' העולם הבא'. והביאור הוא כי הנה כבר נתבאר ש'כל העולמות העליונים מקבלים חיותם מאור והיות הנמשך מהתורה שהיא רצונו וחכמתו יתברך', והם כ"ב אותיות התורה שהם דבר ה', ומהם נמשך החיות האמיתית והנצחית לכל דבר בעולם, ולכן כל האומר תהלה לדוד בכל יום שהוא בסדר של אל"ף ב"ה, ומתקשר עם כ"ב אותיות התורה שלוש פעמים ביום ש'בתלת יומי הוי חזקה' (ב"מ קו:), וכאשר האדם משריש בקרבו שכל החיות בעולם הזה נמשך מכח כ"ב אותיות התורה, מובטח לו שהוא בן עולם הבא שהוא המציאות האמיתית ונצחיות.

החלוקה של השי"י עולמות - ר"ז מימין וק"ג משמאל

והנה שנינו (עוקצין פ"ג מ"ב) 'אמר ר' יהושע בן לוי, עתידי הקדוש ב"ה להנחיל לכל צדיק וצדיק שי"י עולמות, שנאמר (משלי ח, כא) להנחיל אוהבי יש ואוצרותיהם אמלא'. ואיתא בזוהר הקדוש (ח"ב דף קסו:) דהשי"י עולמות נתחלק לשני חלקים לשני צדדים, ר"ז עולמות מימין, וק"ג עולמות משמאל, וזהו השי"י עולמות. והביאור הוא כי באמת מתחלקים שי"י העולמות לג' קוין, ק"ג עולמות הם קו ימין שהוא מידת החסד, ק"ג עולמות הם קו שמאל כנגד שהוא מידת הגבורה, וק"ד עולמות הם קו אמצע שהוא מידת תפארת, והם כנגד שלשת האבות, אברהם הוא מידת החסד יצחק הוא מידת הגבורה ויעקב הוא מידת תפארת.

והנה קו האמצע נוטה יותר לימין, כי ספירת תפארת הוא מידת הרהמים שהוא מיוזג של מידת החסד ומידת הגבורה, אכן הוא נוטה יותר לצד ימין כי מידת הרהמים מכריע לצד ימין שהוא חסד, וכמו שיש בבית דין שזה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד, והשלישי הוא המכריע, וחובת בית דין הוא לחפש תמיד להכריע לכף זכות, וכדברי המשנה (מכות ז), ולכן גם קו האמצע הוא מצד הימין, וזהו כוונת הוזה"ק שר"ז עולמות הם בימין.

במקום ההוא, דהיינו שהמשיך חיות על ידי כ"ב אותיות התורה שהם השורש של ש"י העולמות וכפי שנתבאר, וישם למראשותיו, דהיינו שזכה לראות בעולם הזה את השורש של האותיות שהם החיים הנצחיים, וזהו שראה 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה' (שם יב), כי הצדיק מרגיש את החיות הנצחית והתענוג הגדול של עולם הבא גם בעולם הזה בעת עסקו בדברים גשמיים.

דוד המלך זיכך את גופו באופן שהגוף עם הנשמה הללו את השי"ת והנה כ"ב פעמים כ"ב הוא בגי' תפ"ד שהוא תיבת 'פדת', והוא בגי' גוף נשמה, כי ישנם כ"ב אותיות שהם בחינת 'נשמה', וכמו כן ישנם גם כ"ב אותיות שהם בחינת 'גוף', וכאשר הם מתאחדים יחד דהיינו שגם הגוף משתעבד לנשמה, אז נהיה 'פדת', שהוא כ"ב פעמים כ"ב וכו'.

ג.

הגואל אותי מכל רע: ביטול הרע שבעולם

חיות של הרע נמשך על ידי כל מיני צירופי אותיות | בפנימיות של כל דבר רע וגשמי הוא בעצם רוחני, וגדרו של 'רע' הוא שמסתיר את האור אלוקות | בשעת מתן תורה היה התגלות של 'קוב"ה אורייתא וישראל חד הם' | על ידי העלאת הרע לשורשו הוא מתבטל כי בשורש אין מציאות של רע

הרע נוצר על ידי צירופי אותיות

והנה נתבאר שכל החיות העולמות נמשך מכ"ב אותיות התורה, והם אותיות קדושות המשפיעות רק קדושה וחיות שיש בהם חלקי הטוב, ואילו הרע אין לו שום חיות כלל מעצם כ"ב אותיות התורה, אלא שישנם צירופי אותיות, שלמרות שכל אות בפני עצמו משפיע חיות רק לחלקי הקדושה, אמנם לפעמים על ידי צירופי אותיות נוצר מיוזג שהוא אינו טוב, ונולד מזה דבר חדש שנותן חיות לחלקי הרע, ועצם תיבת 'רע' נוצר מהצירוף של ב' אותיות, כי אות ר' שלעצמו אינו מורה על שום דבר רע, וכן אות ע' בפני עצמו, אבל הצירוף בין שניהם הוליד את הרע. כי בשורש אין שום מציאות של רע, ורק כאשר מתנתקים מן השורש, וכמו צירוף של אותיות שעל ידי זה נוצר דבר חדש, אז יתכן מציאות של רע.

וענין זה יש לדמות לאיסור של 'חמץ' בפסח, שחמץ מורה על היצר הרע, וחמץ הוא ממש מציאות של שוא, כי מים וקמח הם המציאות של הלחם, ורק ע"י הצירוף נולד דבר חדש שאינו לא מים ולא קמח אלא חמץ, ולכן בא המצוה של 'תשביתו' לבטל המציאות של שוא ולגלות שהוא רק מציאות של חשך, שבבוא האור ביום טוב של פסח נעלם החשך והוא כלא היה בכלל.

כל דבר המסתיר את אור אלוקות בעולם הוא בגדר רע

ואין הכוונה רק לחלקי הרע מג' הקליפות הטמאות, אלא כל דבר גשמי שמסתיר את האור האלוקות בעולם הוא רע, כי כל הדברים הגשמיים נוצרו משבירת הכלים, כי שורש כל הדברים הוא רוחני, וכאשר נתהוו שבירת הכלים נוצרו צירופי אותיות המסתירים את אור האלוקות בנבראים, וניטול לשם דוגמא 'שולחן', שכאשר

מתבוננים עליו לא רואים את דבר ה' שברא את השולחן והמחיה אותו, וזהו כתוצאה משבירת הכלים, שעל ידי שבירת הכלים נוצרו צירופי אותיות המשפיעים חיות מדומה על הדברים הגשמיים.

אמנם אין זה המציאות האמיתית, והמציאות האמיתית של השולחן הוא כאשר צירופי אותיות אלו של ש' ל' ח' ו' אינם מסתירים

וזהו מה שאומרים בסיום פרק תהלה לדוד, 'תהילת ה' ידבר פי ויברך כל בשר את שם קדשו לעולם ועד', דהיינו שגם הבשר שהוא הגוף יברך את שם קדשו, וזהו גם ההמשך שאנו אומרים אחריו, 'הללו את ה', אהללה ה' בחיי, אזמרה לאלוקי בעודי', כי 'אהללה ה' בחיי הכוונה לנשמה, ואילו 'אזמרה לאלוקי בעודי' הכוונה לגוף, והיינו שמדריגת דוד המלך היתה שגם הגוף שלו שר והודה להקב"ה.

נקודות:

וזהו מה שאומרים בסיום פרק תהלה לדוד, 'תהילת ה' ידבר פי ויברך כל בשר את שם קדשו לעולם ועד', דהיינו שגם הבשר שהוא הגוף יברך את שם קדשו, וזהו גם ההמשך שאנו אומרים אחריו, 'הללו את ה', אהללה ה' בחיי, אזמרה לאלוקי בעודי', כי 'אהללה ה' בחיי הכוונה לנשמה, ואילו 'אזמרה לאלוקי בעודי' הכוונה לגוף, והיינו שמדריגת דוד המלך היתה שגם הגוף שלו שר והודה להקב"ה

בעשרת הדברות ישנם כ"ד אותיות והנה האות יו"ד של יעקב מרמז על עשרת הדברות, ואותיות עק"ב הנותרות הם בגימטריא קע"ב שהם כנגד קע"ב תיבות שיש בעשרת הדברות, ומספר האותיות שבעשרת הדברות עולה כמנין כ"ד, שהם תרי"ג מצוות ו' מצוות מדברי סופרים, וכת"ר הוא רצון העליון כידוע, והנה ב' פעמים ש"י עולה כמנין כ"ד, כי יש ש"י עולמות רוחניים וש"י עולמות גשמיים, ויחד הם עולים למנין כ"ד.

בתיבת 'ישראל' מרומזו השי"י עולמות ורל"א שערים

וכמו כן בשם 'ישראל' מרומז השי"י עולמות, שהם האותיות י"ש מתיבת ישראל, והאותיות הנותרים הם רל"א שהם בגי' רל"א, המרמזים לרל"א שערים, כמבואר בספר יצירה שישנם רל"א שערים, שהם שער של ב' אותיות יחד, דהיינו צירוף של כל אות עם כל אחד ואחד מכ"ב אותיות התורה, כגון א' עם ב', א' עם ג', א' עם ד', וכן צירוף של אות ב' עם אות א', וב' עם ג', וב' עם ד', ועל זה הדרך צירוף של כל האותיות עם כל האותיות, ויש רל"א שערים של פנים דהיינו שהאותיות מתחברות עם אותיות שלפניהם דהיינו אות א' עם אותיות ב' ג' ד' וכו', ויש רל"א שערים של אחור שהוא צירוף עם האותיות שלאחריהם כגון אות ג' עם אות א' ואת ב', ונמצא שלכל אחת מכ"ב אותיות התורה ישנם כ"א שערים, וכ"ב פעמים כ"א בגי' תס"ב, ב"פ רל"א.

על ידי העלאת הרע לשורשו הוא מתבטל כי בשורש אין מציאות של רע

זה שאמר שרו של עשיו ליעקב (בראשית לב, כט) 'לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל כי שרית עם אלהים ועם אנשים ותוכל', 'ותוכל' הוא בגי' תס"ב שהם צירופי האותיות שעל ידי רל"א השערים וכנ"ל, דהיינו שעל ידי הי"ש שהם השי"י עולמות שהם הי"ש האמיתי והנצחי הוא ביטל את הרע בשורשו, כי כאמור בשורש אין שום מציאות של רע, וכל הרע נוצר על ידי צירופי האותיות וכנ"ל, וכאשר מעלים את הרע לשורשו הוא מתבטל לגמרי, כי בשורש אין שום רע אלא טוב בלבד.

את אור האלוקות בעולם שהוא משמש לדברים רוחניים, וכגון שיהיה גילוי של ענין 'זה השלחן אשר לפני ה'' (יחזקאל מא, כב), וכן ענין של 'תערך לפני שלחן נגד צרר' (תהלים כג, ה) וכדומה. ובוזה"ק (ח"ב דף קלג) איתא ששולחן הוא אחד מהכינויים של השכינה הקדושה, [וזה לשון הוזה"ק שם: מטה ושלחן וכסא ומנורה, ארבע אליו כלהו בשכינתא אינון]. וכמו כן ידוע שהאותיות של תיבת 'שלחן' הם האותיות הממשיכות פרנסה, וזאת על פי דברי הגמרא (ב"ב כה): שהרצוה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפון, וסימניך שלחן בצפון ומנורה בדרום, עיי"ש.

הפנימיות של כל דבר גשמי הוא רוחני

וכאשר יתבונן האדם בפנימיות כל הנבראים בעולם יבין וישכיל שבפנימיות ושרשי הדברים הכל הוא רצון השי"ת, אלא שמפאת שבירת הכלים נוצרו צירופי אותיות, ועל ידיהם נוצרו דברים גשמיים המכסים את האור האלוקי הטמון בקרבם, והם נראים כמציאות גשמית בפני עצמם, אכן האמת הוא שאין זו מציאות אמיתית כלל, והכל הוא דמיון בעלמא, והמציאות האמיתית היא החיות האלוקות הטמון בפנימיות של כל דבר, וחיות זו נמשכת מכח כ"ב אותיות התורה המהיים את כל העולמות.

בשעת מתן תורה היה התגלות של 'קוב"ה אורייתא וישראל חד הם'

ובשעת מתן תורה נתגלה לישראל שהחיות של כל העולמות הוא מכח כ"ב אותיות התורה, והיינו שנתגלה לישראל שאין שום מציאות אמיתית בעולם בלתי רצונו יתברך שמו, והקב"ה בחר בעם סגולתו כדברי נעים זמירות ישראל (תהלים קלה, ד) 'כי יעקב בחר לו יה ישראל לסגלתו', ועם ישראל היו בגדר של 'עושי רצונו', והיה התגלות של 'קוב"ה אורייתא וישראל חד הם'.

פרק ל"ח

ואף על פי כן אין ערך ודמיון כלל בין בחינת אור וחיית המאיר בגוף, לנגי בחינת אור וחיית המאיר בנשמה, שהיא נפש כל חי. ואף שבשניהם אור אחד שוה, בבחינת הסתר פנים ולבושים שונים, שהאור מסתתר ומתעלם ומתלבש בו... דהיינו כל דברים המתרים והמחורים שבעולם הזה, וממנה ועל ידה משפיעים דברים הממאים, כי היא בחינה ממצעת, כנזכר לעיל. אף על פי כן, ההפך, שהיא המשכת החיות אשר ה' מאיר ומחיה דרך לבוש זה, אינה שוה בכלל בבחינת צמצום והתפשטות

א.

חודש אדר הוא בחינת גאולה העתידה

קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה, קורין אותה באדר שני וכו' (מגילה א:).

מבואר בגמ' כי נחלקו רבי אלעזר ברבי יוסי ורבן שמעון בן גמליאל בזה, רבבי סבר כי עושים את כל מצוות חודש אדר בחודש אדר הראשון, לפי שאין מעבירין על המצוות. ואילו רבן שמעון בן גמליאל חלק וסבר כי עושים את הכל באדר השני (הכי קי"ל להלכה), להסמך את הגאולה של פורים אל הגאולה של פסח, עיי"ש ע"ד. ויש להתבונן בשיטת רשב"ג, למה אכן לא חשש למענה זו של 'אין מעבירין על המצוות'.

ונקדים את מאמר הכתוב (ישעה פד, ו) כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים, ומבואר בזה הפסוק כי יש בגאולה בחי' ראשית ובחי' אחרית. והיינו כי יש גאולה שהיא בבחי' גילוי הראשית והיא ענין יציאת מצרים, אשר אז נתגלתה קדושת נשמת ישראל אשר הם קודש לה' ראשית תבואתו. ועל גאולה זו אמר הכתוב (דברים טו, ג) כי בחפזו יצאת מארץ מצרים, והוא לפי שנקודת הראשית נעלית וקודמת אל כל המשך הזמן, ולפיכך לא שייך בה שום שיהיו זמן. ולכן באה גאולה זו ע"י אותות ומופתים, הנעלים מכל סדרי וגדרי העוה"ב, בבחי' חפזון והתעלות אל הראשית.

ולעומת זאת נאמר על הגאולה העתידה (ישעה נב, יב) כי לא בחפזון תצאו ובמונסה לא תלכו, כי אכן גאולה זו היא בבחי' גילוי האחרית דהיינו קדושת גופי ישראל, כי בגאולה העתידה נתגלה קדושת העולם הגשמי, ולכן היא באה דוקא ע"י הכניסה אל סדר ההשתלשלות וכל סדרי הטבע הנוהגים בעוה"ז, עם כל ריבוי הזמן הנמשך מזה. והיינו בכדי לפעול את זיכרון הטבע, ולגלות אידך כל העולם אינו אלא משכן וכלי גילוי אור השי"ת.

ויציאת מצרים היתה בחודש ניסן שהיא ראשית השנה, כי אכן היתה גאולה בבחי' ראשית כמו שנתבאר. ולעומת זאת בא מעשה נס פורים, אשר אמרו חז"ל עליה (יומא כט) אסתר סוף כל הניסים, והיא בסוף השנה בחי' אחרית. כי אכן היה נס פורים מעין דוגמא אל הגאולה העתידה שתהיה בבחי' אחרית. ולכן אמרו חז"ל על נס פורים (מגילה יא) "רבי יוחנן פתח לה פתחא להא פרשתא מהכא, זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל ראו כל אפסי ארץ את ישועת אלקינו בימי מרדכי ואסתר", כי אכן נס פורים היה בכדי לגלות את הקדושה הירודת עד כל 'אפסי ארץ'.

ולכן לעומת מה שמוהר"ק הקב"ה את הקץ ביציאת מצרים והוציאנו בחפזון לפני הזמן המועד, הרי כי בנס פורים כבר הישנו את הקץ כמה פעמים, ולפי כמה השבונות כבר עברו שבעים שנות גלות, ועדיין לא יצאנו מן הגלות. והיינו כי היה אז בחי' של הגאולה העתידה הבאה דוקא שלא בחפזון, ולכן גם היה אז הנס בדרך הטבע שהוא ענין זיכרון הטבע.

ומהאי טעמא מעבירין את השנה דוקא בחודש אדר, דהיינו שמוסיפים על הזמן עוד, ואע"פ שכבר חשבו שבמועד פורים, מ"מ נדחה הפורים בחודש נוסף, להורות על בחי' הגאולה דלעתידי שאינה באה בחפזון. ולכן מובן ביותר למה אין מקבלים טענה זו של 'אין מעבירין על המצוות' בחודש אדר, כי הלכה זו היא בחי' זריזות הנדרשת בקיום המצוות, והיא בחי' הגאולה ע"פ ראשית הבאה בחפזון [ויש מן האחרונים שכתבו דילפי' דין זה מדרב"ב (שמות יב, י) ושמתם את המצוות, כי הוא דין המקושר ליציאת מצרים כנ"ל, ואכן בפסח נוהרים ביותר על הזריזות שלא יבואו לידי חמץ]. אבל בחודש אדר אין נוהג כלל זה, אלא נוהגים בו בבחי' 'כי לא בחפזון' כנ"ל.

ואי' בספח"ק בני יששכר (אדר מאמר א) כי איבר הטחול מכוון לחודש אדר, והנה טבע איבר זה הוא להביא עצמות וכבידות ומרה שחורה, שהרי על הפסוק שנאמר אצל אדוניו

בן חגית (פי"א א, ה) שהיו חמישים איש רצים לפניו, מבואר בחז"ל (ספדרין כא) שהיו נטולי טחול, ומבאר רש"י דהיינו כי הטחול מכבידו לאדם, וכדי שיוכלו לרוץ במהירות נטלו להם את הטחול. וא"כ לכא"ז צ"ב למה איבר זה מכוון לחודש אדר אשר בו מרבים בשמחה, והוא לגמרי היפך מעצבות וכבידות הנובע מן הטחול. אכן לפי המבואר א"ש, כי שמחה זו של חודש אדר מיוחדת היא בזה, שהיא דוגמא לדלת"ל שמבררים את כל הפרטים במתינות, ודוקא ע"י המתנות באים אל הגאולה ואל השמחה. והיא שמחה עמוקה שאינה מתבטאת במהירות התנועה רק דוקא במנוחה.

ב.

פורים קטן בבחי' אינו מצווה ועושה

יש אומרים שהיב להרבות במשתה ושמחה בי"ד שבאדר ראשון, ואין נוהגין בן, מ"מ ירבה קצת בסעודה כדי לצאת ידי המצויים, וטוב לב משתה תמיד (רמ"א א"ח תרצ"ו, א).

מנהג ישראל לכנות את יום הפורים שבאדר הראשון בשם 'פורים קטן', ויש לדרוש ולמצוא דברי חפץ ברגילות לשונם של בני ישראל. וי"ל בזה, כי החילוק שבין 'קטן' ו'גדול' אצל בני אדם, הוא מה שהקטן עדיין אינו מחוייב במצוות והגדול הוא בר חיובא, והיינו אשר הגדול הוא 'מצווה ועושה' בכל המצוות, ואילו הקטן שמקיים מצוות הוא אינו מצווה ועושה. ולכן בפורים שבאדר הראשון שכתב הרמ"א כי אין מחוייבים בו במשתה ושמחה, ומ"מ מרבים בו בסעודה לקיים 'וטוב לב משתה תמיד', הרי הוא בבחי' אינו מצווה ועושה קטן, ולפיכך נקרא שמו בישראל 'פורים קטן'.

ויש להוסיף בזה, כי הנה מי שאינו מחוייב בדבר ומ"מ הוא עושה מצוות, הרי זה בא מפני היות לבו מלא באהבת ה', שכן דרך העושים מאהבה לקיים גם את מה שאינם מחוייבים בו. וי"ל כי הנהגה זו ע"פ שאינה מכלל המצוות שנתחייבו בהם, מ"מ היא נחשבת לשורש לכל המצוות שבתורה. שהרי כל רמ"ח מצוות עשה הם אופנים לבטא ולגלות בפועל את אהבת ה' שיש בלב איש ישראל (לקי"א תנ"א פ"ח), ולכן מי שאינו מצווה והוא עושה מאהבה הרי הוא מקיים בזה את שורש כל המצוות.

ודוקא בימי הפורים אנו עוסקים בבחי' זו שהיא שורש לכל הרמ"ח מצוות עשה, לפי שהימים הם ימי מחיית עמלק, אשר אמרו חז"ל (תנחומא תנ"א יא, יא) כי אין השם שלם וכו' עד שימחה זרעו של עמלק, והיינו שע"י מלחמת עמלק חסרים כביכול אותיות ו"ה משם הוי"ה. ואי' בזה"ק (ה"ג רכה) כי מצרפים את אותיות שם הוי"ה למה שנאמר (שמות ט, ט) זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור, ונמצא כי שמי עם י"ה הוא בני' שפי"ה כנגד מצוות ל"ת, ואילו זכרי עם ו"ה הוא בני' רמ"ה כנגד מצוות עשה. וא"כ כאשר באים למחות את זכר עמלק [אשר זכרונו עומד לעומת בחי' זה זכרי], צריכים להתגבר לעומתו בשורש הרמ"ח מצוות עשה. [ולכן באה מלחמת עמלק ע"י יהושע שנקרא נער (שמות לג, יא), לרמוז על קטן שאינו מחוייב במצוות, ומקיימם בבחי' אינו מצווה ועושה כנ"ל].

וביתר עומק, הנה מצות 'אנכי ה' אלקיך' שהיא מצות האמונה בה', היא הראש לכל הרמ"ח מצוות עשה (שם פ"ט), [ולכן נחלקו הראשונים אם למנותה בין רמ"ח המצוות, שהרי היא ההקדמה והשורש לכולם, אשר בלעד לא יתכנו מצוות כלל]. ובענין מצוה זו ביארנו באריכות במ"א, כי שונה לשון היצויו שנאמר בה ממה שכתוב בכל המצוות, והוא מה שנאמרה מצוה זו בלשון של סיפור מציאות דברים ולא כחוראה. שהרי הקב"ה אמר במעמד הר סיני לכל אחד ואחד מישראל 'אנכי ה' אלקיך', אשר פירוש הדבר הוא כי הוא אלקינו ואנחנו עמו וצאן מועיתו המאמינים בו. ומציאות זו היא שורש הקשר האמין שיש בין ישראל לאביהם שבשמים, כי כל אחד ואחד מישראל מאמין בעומק לבו בה' ולכן הוא חפץ באמת לעשות רצונו, ולכן 'אנכי ה' אלקיך' הוא מציאות.

ולפי המבואר כאן י"ל עוד, כי לפי שמצוה זו מבטאת את הקשר החזק והאהבה העזה שיש לכלל"י כלפי הקב"ה, הרי מצד קשר זה אין צריכים לשום ציווי, אלא מקיימים את רצון השי"ת באהבה גדולה, ולכן לא נאמרה המצווה בלשון של ציווי, וזהו שורש כל המצוות עשה כמו שנתבאר.

וכזה יבואר ביותר למה בימי הפורים דוקא עושים 'פורים קטן' בבחי' אינו מצווה ועושה כנ"ל. שהרי פורים היה נס בדרך הטבע דוקא כידוע, וזה מורה על בחי' זו כמו שיתבאר. כי בדרך כלל נראה הטבע כמו סדר קבוע העומד לעצמו ח"ו, ונראה כי קיום תכלית רצון השי"ת בעולם יכול להיות רק ע"י שכינת הטבע והתעלות אל למעלה ממנו. והוא דוגמא ומשל לדרכי עבודת השי"ת, אשר טבע האדם נוטה אל החומריות והגשמיות, ואם ירצה לעבוד את השי"ת יצטרך להתעלות מטבעו ולשברו. אבל כאשר נהיה נס בדרך הטבע, הרי זה מורה כי הטבע בעצמו מקיים את רצון השי"ת כמו הנס, והרי זה בבחי' מי שעובד את ה' מפני שזה הוא טבעו. ולכן בימי הפורים דוקא אנו מגלים את בחי' אינו מצווה ועושה, אשר הוא מושרש במאמר אנכי ה' אלקיך שנאמר בלשון של מציאות דברים, כי כלל"י הם מאמינים בני מאמינים ובעצם טבעם הם מקושרים ודבוקים בהשי"ת.

ג.

שני ימי פורים

קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה, קורין אותה באדר שני וכו' (מגילה א:).

נמצא כי למעשה יש ב' פעמים פורים, וב' פעמים 'פורים' הוא בני' שם אדני' במילואו (אלף דל"ת נון יו"ד - תרע"א) עה"כ. והוא בני' 'אסתר', אשר הוא המקור של אסתר מן התורה כמו שאמרו חז"ל (חולין קל"ג). וענין 'אסתר' היינו שיש נקודת קדושה המרומזת באות ה', המוסתרת בחסרת ימי הגלות. ויסוד נס פורים הוא כאשר ע"י אסתר נתגלתה נקודה קדושה זו בתוך הגלות, ונשלם שם אדני' במילואו.

ד.

פורים קטן וגדול בבחי' אחרית וראשית

קראו את המגילה באדר הראשון ונתעברה השנה, קורין אותה באדר שני וכו' (מגילה א:).

חודש אדר עומד בסוף השנה, והוא האחרון בין ג' החודשים המכוונים לדגל מחנה דן, אשר הם היו בבחי' אחרית כמו שנאמר עליהם (מכילתא, פ"ב) דגל מחנה בני דן מאסף לכל המהנות. ולכן בחודש זה היה נס פורים אשר אמרו חז"ל (יומא כט) עליו 'אסתר סוף כל הניסים'. אכן בכל שנה ושנה עושים את ימי הפורים בחודש אדר הסמוך לניסן, והוא בכדי להסמך גאולה לגאולה (מגילה א:), דהיינו לסמוך את 'סוף כל הניסים' עם 'ראש כל הניסים' של כלל"י, בסוד 'אחרית כראשית'.

וחודש ניסן הוא כנגד שבט יהודה, ובו מתחילים החודשים של דגל מחנה יהודה. וכאשר מסמיכים את ימי הפורים לחודש ניסן, הרי זה כמו שאמרו חז"ל (מובא ברש"י שמות לה, ד) על מה שהיו בני המשכן בצלאל למטה יהודה ואהליאב למטה דן (שמות לא, ב-ו), שהוא כענין הכתוב (איוב לה, יט) ולא ניכר שוע לפני דל, ולכן החשיב הקב"ה בבנין המשכן את שבט דן היורדים שבשבתים כמו שבט יהודה שהם המלכים. וזהו גם ענין סמיכת ימי הפורים שבאו בחודש דגל מחנה דן, לחודש ניסן שבדגל מחנה יהודה.

וי"ל כי ענין פורים 'קטן' הוא בחי' 'אחרית' שיש בענין פורים כנ"ל, ולכן הוא בחודש הי"ב שהוא בדגל מחנה דן. ואילו פורים 'גדול' הוא בבחי' הקשר אל ה'ראשית', כמו שאמרו חז"ל שעושים אותו עיקר כדי להסמיכו לחודש ניסן, ויש לרמוז כי 'בצלאל אהליאב' מושבטי יהודה ודן הם בני' 'קטן גדול', להורות על שני ימי הפורים.

בתחבולות תעשה מלחמה:

מען דארף זיין א 'חברה-מאן' אין עבודת ה'

א. לך בכחך זה: טון אין עבודת ה' מיט א טיכטיגקייט

אין דער ביזנעס וועלט זעט מען אז א בטלן איז נישט מצליח - אפילו אויב ער איז נישט פויל | אין עבודת ה' קען מען אויך נישט מצליח זיין טאמער מען איז א בטלן | דער יצר הרע איז גארנישט קיין בטלן | דער ביזנעס מאן איז נישט קיין בטלן - ווייל דאס איז זיין שטרעבן אין לעבן | עבודת ה' דארף זיין ווי אונזער ביזנעס | ווען דער עובד ה' נעמט דאס פאר זיין לעבן - מיט אזא ערנסטקייט ווי דער ביזנעס מאן - טרעפט ער אויך אלע תחבולות אנצוקומען צו זיין ציל | א דוגמא: נישט אפשטופן א מצוה אויף שפעטער | די מחשבה אונטער דעם איז דער היפוך פון בטלני'שקייט

ב. מאויבי תחכמני: מיט תחבולות צוריק צו שלאגן דעם יצר הרע

ווען דער רשע וויל עפעס - קען ער עס אויספירן ביזן סוף און איבערטערען יעדן איינעם וואס שטייט אים אין וועג | דער ערליכער איד מוז טראכטן בעפאר יעדע שריט - צי עס איז אויסגעהאלטן | דער גוי קען שטודירן אן קיין אפשטעל | דער בחור מוז מפסיק זיין פון לערנען - צוליב אנדערע מצוות | הרגל נעשה טבע: דער ערליכער איד שטייט שוין נישט פעסט אויף זיינע פלענער מצליח צו זיין אין עבודת ה' - צוליב די כסדר'דיגע שטרויכלונגען אינעם פלאן מכה רצון ה' | מען דארף האבן אן עקסטערע שטארקייט נישט נאכצולאזן דעם שטרעבן אויסצופירן | דאס דארף מען בארגן פון דער סטרא אחרא | זיך אפלערנען פון ביזנעס לייט | א דוגמא פון א תחבולה: נעמען א חברותא | א צווייטע דוגמא: בעטן דעם משגיח זאל אים פארהערן | יעדער דארף זיך קענען וואספארא תחבולה איז א תועלת פאר אים און וואס וועט טון דאס פארקערטע

ג. זיך לערנען פונעם יצר הרע - נישט אויפצוגעבן נאך א דורכפאל

דער יצר הרע לייט א גאנצן טאג דורכפעלער | ער וואלט געקענט ווערן צובראכן און אויפגעבן האפענונג | ער ווערט אבער נישט צובראכן | ער איז קיינמאל נישט מיד | זיין סוד איז: ער קוקט נישט אויף צוריק | ער מאכט נישט קיין חשבונות | ער טוט וואס ער האט צו טון | א בחור ווערט אינגאנצן מיואש נאך א דורכפאל | ער מיינט אז ער האט שוין ערפארונג און ער קען שוין מאכן מסקנות | ער איז קוים געבוירן און ער האט שוין אויפגעגעבן | מען דארף זיך לערנען פונעם יצר הרע - נישט אויפצוגעבן ביז דער לעצטער מינוט

א.

לך בכחך זה: טון אין עבודת ה' מיט א טיכטיגקייט

זריזות מיינט: נישט זיין קיין בטלן

דער ענין פון זריזות - חוץ פון וואס עס מיינט פשוט אויסנוצן די צייט און כוחות הנפש, און טון אין עבודת ה' מיט א חיות און לעבעדיגקייט - איז עס אויך כולל נאך אן ענין וואס מען קען דאס אנרופן 'חריצות'. דאס הייסט, אז אפילו א מענטש וועלכער איז נישט קיין 'עצל', ער איז נישט פויל צו ארבעטן און טון, ער זוכט זיך נישט אייביג תירוצים צו קענען זיצן במנוחה - איז ער אבער אסאך מאל א בטלן און שלימזל! זריזות פארלאנגט פון א מענטש צו זיין א 'חרוץ' אין עבודת ה', אויף אידיש רופט מען דאס: זיין 'טיכטיג'! פונקט ווי דער 'חברה-מאן' אין ביזנעס וועלכער מאכט א גוטן דזשאב מיט ריכטיגע תחבולות, אזוי דארף דער עובד ה' זען נישט צו זיין קיין שלימזל - נאר זיין א 'חברה-מאן' אין עבודת ה'!

זיך אפלערנען פון ביזנעסלייט

אסאך מאל ווען מען רעדט אזא שמועס צו עובדי ה' וואס זוכן עבודת ה', פארשטייען זיי נישט געהעריג איבער וואס מען רעדט, ווייל עס איז זייער א ווייטער מושג פון זייער וועלט. דעריבער דארפן זיי קוקן אויף די מענטשן וואס טוען אין פרנסה און אין ביזנעס, זען מיט וואספארא טיכטיגקייט ער גייט צו צו זיין ארבעט, און זיך אפלערנען פון אים.

קיינער דארף אים נישט שטופן - ער וויל עס אליינס

דער הויפט זאך וואס מען זעט ביי די ביזנעסלייט - אינעם ענין פון 'חריצות'

טאמער עבודת ה' איז נישט מרצונו הטוב - איז נישט שייך צו זיין א זריז

די זעלבע זאך איז בנוגע חריצות אין עבודת ה'. די ערשטע זאך איז, מען דארף דאס אליינס וועלן! טאמער דער מענטש האלט נישט ביי עבודת ה', און ער דארף האבן א משגיח וואס זאל אים כסדר טרייבן צום לערנען - איז ער בכלל נישט אין דער פרשה פון חריצות, וועגן דעם רעדט מען בכלל נישט דא! עס איז נישט שייך צו זיין טיכטיג - ווען מען טוט א זאך געצוואונגענערהייט! נאר דער עובד ה' וועלכער האט א שטארקן רצון, ער וויל דינען דעם רבונו של עולם מיט אלע זיינע כוחות הגוף והנפש, נאר וואס דען?! ער איז א שלימזל! צו אזא איינעם דארף מען מעורר זיין איבער 'חריצות'.

מען טאר נישט צוגיין בטלני'ש צו עבודת ה'

עס איז זייער שכיח ביי עובדי ה' - וואס כאטש זיי זענען נישט פויל בעצם צו טון וואס מען קען - אבער דאך איז זייער צוגאנג צו עבודת ה' זייער נאכגעלאזט. זיי נוצן נישט גענוג מחשבה און ערמה איבערצוקלוגן דעם יצר הרע, נאר זיי זיי גייען צו זייער בטלני'ש צו די גאנצע

זאך. דארף מען טאקע וויסן אז מען זאל נישט זיין קיין בטלן! אן עובד ה' דארף נוצן דעם מדה פון ערמה און חריצות! ער דארף אלעמאל זוכן תחבולות וויאזוי ער קען מנצח זיין דעם יצר הרע! ווייל דער יצר הרע איז נישט קיין בטלן! ער איז א פיפיגער סוחר! דעריבער מוז מען - זה לעומת זה - אויך זיין א פיפיגער עובד ה'!

- אז ער האט א ציל! ער זוכט צו מצליח זיין און ער וועט טון אלעס אויף דער וועלט אז ער זאל טאקע מצליח זיין! אין אנדערע ווערטער: ער טוט קיינעם נישט קיין טובה מיטן ארבעטן, און קיינער דארף אים נישט שטופן דערצו! קיינער דארף אים נישט באארבעטן און מעורר זיין אז ער זאל וועלן מצליח זיין, נאר עס איז זיין אייגענע שטרעבן אין לעבן! ער וויל מצליח זיין אין ביזנעס און ווערן א גרויסער עושר! און ווייל ער האט אזא שטארקן רצון דערצו - וועט ער טון וואס אימער אנצוקומען דערצו, ער וועט זיך אויסלערנען וויאזוי צו טון אין דעם פאך, געוויסע זאכן וועט ער וויסן פון זיך אליין און געוויסע זאכן - וואס ער ווייסט נישט - וועט ער זיך נישט שעמען צו פרעגן און זיך אויסלערנען פון אנדערע, ער וועט דאס חוקר ודורש זיין און כסדר זוכן נאך געדאנקען וויאזוי מען קען בעסער מצליח זיין און נאך מער אויסברייטערן די ביזנעס. דאס אלעס קומט פון 'חריצות' וואס ער איז נישט קיין בטלן, נאר ער איז אפגעמאכט אז ער וועט טון אלעס אויף דער וועלט צו מצליח זיין.

פרק ז'

קָדֶם הַתְּחִלָּת הַמַּעֲשֶׂה הוּא, שְׁלֵא יִחְמִיץ הַאֲדָם אֶת הַמִּצְוָה, אֲלֵא בְּהִינֵי זְמַנָּה, אוּ בְּהַזְדַּמְנָה לְפָנָיו, אוּ בְּעִלּוּתָהּ בְּמַהֲשֵׁבְתוֹ, יִמְהַר יְחִישׁ מַעֲשָׂהוּ לְאַחַז בְּהַ זְלִיעֵשׂוֹת אוֹתָהּ וְלֹא יִנִּיחַ זְמַן לְזַמְן שְׂיִתְרַבְּהַ בִּינְתֵימָם, כִּי אִין סִפְנָה בְּסִפְנָתוֹ, אֲשֶׁר הִנֵּה כָּל רְגַע שְׂמֹת־חַדָּשׁ יוֹכֵל לְהַתְּחַדֵּשׁ אִיָּהּ עִכּוֹב לַמַּעֲשֶׂה הַטּוֹב

נקודות:

עס איז זייער שכיח ביי עובדי ה' - וואס כאטש זיי זענען נישט פויל בעצם צו טון וואס מען קען - אבער דאך איז זייער צוגאנג צו עבודת ה' זייער נאכגעלאזט. זיי נוצן נישט גענוג מחשבה און ערמה איבערצוקלוגן דעם יצר הרע, נאר זיי גייען צו זייער בטלני'ש צו די גאנצע זאך

וויבאלד דער יצר הרע זעט אז ער קען אים נישט אינגאנצן אפרעדן פון טון די מצוה, זאגט ער אים: "דו וועסט עס שוין טון אביסל שפעטער!".

ווייל דער יצר הרע ווייסט אז שפעטער וועט ער שוין זיין אביסל אפגעקילט פונעם התלהבות און דעמאלט וועט זיין גרינגער אים אפצורעדן דערפון

ווייל ער ווייסט אז מען קען נישט פֿאַרן אין איין ציה אויף דעם זאך אליינס... דאס איז גורם אז ער פארלירט אביסל דער שטארקייט דורכצופירן זאכן מיט א תקיפות, און ער טוט עס ווי א בטלן און שלימזל! ער נוצט טאקע אויס די צייט, אבער ער ווייסט נישט זיכער ביי זיך אז ער וועט טאקע מצליח זיין צו ענדיגן ש"ס און ער האט נישט קיין פלאן וויאזוי דאס דורכצופירן

דער טעם פארוואס מען זאל נישט אפשטופן קיין שום זאך אויף שפעטער

דער מסילת ישירים גיבט א דוגמא דערויף, דאס וואס חז"ל זאגן (מכילתא בא פ"ט): "מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה" - אז עס איז דיר אונטערגעקומען א מצוה אונטער די הענט, טוה עס באלד. א מענטש וואס האט נישט די מדה פון חריצות - אפילו אויב ער איז בכלליות א ריזי - טראכט ער אין אזא פאל: "פארוואס מוז איך עס שוין יעצט טון?! וואס איז שלעכט אז איך וועל צוואווארטן ביז מארגן?! די מצוה לויפט נישט אוועק, איך וועל עס טון אביסל שפעטער!". אבער דער וואס נוצט

די מדה פון חריצות אין עבודה ה' - פארשטייט אז עס גייט נישט אזוי. ווייל ער ווייסט אז דא שטייט א יצר הרע וואס עס גייט אים אין לעבן אז ער זאל נישט טון די מצוה: דעריבער, ווי שפעטער ער שטופט עס אפ - אלץ מער מניעות וועט דער יצר הרע אונטערשטעלן כדי ער זאל דאס נישט טון! און ער פארשטייט נאכמער, אז די מחשבה זעלבסט - וואס ער טראכט עס אפצושטופן אויף שפעטער - דאס גופא קומט פונעם יצר הרע! וויבאלד דער יצר הרע זעט אז ער קען אים נישט אינגאנצן אפרעדן פון טון די מצוה, זאגט ער אים: "דו וועסט עס שוין טון אביסל שפעטער!".

ווייל דער יצר הרע ווייסט אז שפעטער וועט ער שוין זיין אביסל אפגעקילט פונעם התלהבות און דעמאלט וועט זיין גרינגער אים אפצורעדן דערפון. נאכדערצו, בצירוף מיט דעם וואס דערווייל וועט זיך אים שוין מאכן עפעס א טירדה און ער וועט עס נאכאמאל אפשטופן אויף שפעטער, און אזוי, נאך עטליכע מאל אפשטופן - וועט ער שוין פארלירן דעם גאנצן חשק און ער וועט עס קיינמאל נישט טון. דעריבער זאגן חז"ל: "זיי נישט קיין בטלן! מצוה הבאה לידיך אל תחמיצנה" - כאפ די מצוה באלד און טוה עס נאך איידער דער יצר הרע האט צייט דיר צו פארדרייען א קאפ!".

ב.

מאויבי תחכמני: מיט תחבולות צוריק צו שלאגן דעם יצר הרע

טאקע אויס די צייט, אבער ער ווייסט נישט זיכער ביי זיך אז ער וועט טאקע מצליח זיין צו ענדיגן ש"ס און ער האט נישט קיין פלאן וויאזוי דאס דורכצופירן.

די סטרא אחרא פארמאגט עזות'דיגע כוחות - ווייל זיי טראכטן נישט צי עס איז אויסגעהאלט

ווידעראום, דער כח פון 'רע' האט נישט דעם פראבלעם: זיי זענען נישט צוגעוואוינט זיך צו ישוב'ן און זיך אפשטעלן, נאר פארקערט, א זאך וואס זיי ווילן טון - טוען זיי עס מיטן גאנצן עזות און תקיפות! זיי שטעלן זיך נישט אפ פון קיין שום זאך אויף דער וועלט! ווען זיי האבן עפעס אן אגענדע, טראכטן זיי נישט קיין סאך, נאר זיי פארן ווי א טראקטאר און אלץ וואס שטייט אין וועג ווערט גערוקט אין זייט... מען דארף נישט אויסרעכענען אז זאכן זאלן שטימען און זאכן זאלן זיין ריכטיג, נאר מען גייט קאפ אין וואנט אריין, כדי צו מצליח זיין און אנקומען צום ציל.

אל ירך לבבכם - זיין א תקיף מיט 'עזות' דקדושה'

אין א געוויסע בחינה דארפן מיר נוצן דעם 'כח הנחש' - וואס ער איז דער יצר הרע - אויפן ריכטיגן אופן. ווייל דער נחש קען זיין א גוטער 'שמש' פאר דער קדושה! ווייל ווען דער אדם שיקט דעם נחש אויף א שליחות - איז ער פארזיכערט אז דער נחש וועט עס דורכפירן! ער וועט גיין ביז יענע עק וועלט אין איין ציה - אָן זיך אפשטעלן און צווייפלען 'אי אדער 'ניין'. אין הכי נמי, די קדושה האט טאקע געוויסע צמצומים וואס די סטרא אחרא האט נישט, אבער נאך די אלע צמצומים - איז דאך נאכאלץ געבליבן אזויפיל צייט אנצוקומען צום ציל וואוהין מען וויל אנקומען! דארט דארף מען בארגן די מדה פונעם נחש! מען דארף טון זאכן מיט א 'עזות דקדושה! נישט זיין קיין פארלוירענער שעפעלע - נאר זיין א חברה-מאן! זיך אריינלייגן אינעם פלאן וואס ער האט - אנצוקומען צו א געוויסע עבודה - מיטן גאנצן פעסטקייט און שטארקייט!

די געווער פונעם יצר הרע - כיטרישע שפיצלעך

מיר געפונען זיך אין א כסדר'דיגע מלחמה מיטן יצר הרע. די ערשטע זאך אין א מלחמה, איז צו מאכן זיכער אז מען האט כאטש די זעלבע גוטע געווער - ווי דעם צד שכנגד. טאמער יענער האט סאפיסטיקירטע געווער און מיר שטייען מיט פארציטישע סארט ביקסן - איז עס א זיכערער דורכפאל. דעריבער מוזן מיר שפיאנירן

קענען כמעט גארנישט טון! דעריבער איז טאקע א נס אז די 'צדיקים' האבן באזיגט די 'רשעים'.

א גוי קען לערנען א פאר יאר אין איין ציה - א איד מוז כסדר אפהאקן פון לערנען

מען וועט געבן א דוגמא געאייגנט פאר בחורים: ווען א גוי וויל זיך גיין לערנען א חכמה און ווערן א גרויסער פראפעסאר אויף א געוויסע מקצוע - האט ער נישט קיין שום גרעניצן! ער וועט זיצן און שטודירן עטליכע יאר - יעדן טאג פון אינדערפרי ביז ביינאכט - אין איין ציה, ביז ער וועט קריגן זיין דעגרי (תואר) און ווערן א פראפעסאר. ווידעראום, א בחור וועלכער וויל לדוגמא ענדיגן ש"ס אדער א מסכת - קען נישט גיין מיט אזא שוואנג! ווייל ער איז באגרעניצט. דא דארף ער דאווענען דריי מאל א טאג, דא קומט שבת דארף ער עסן א סעודת שבת און דא קומט פסח דארף ער פראווען א סדר נאכט און עסן סעודות יום טוב. דא קומט אים אונטער עפעס א 'דבר מצוה' וואס ער איז מחויב צו טון; ווי למשל, 'השבת אבידה', אדער א מצוה וואס איז 'אי אפשר לעשותה על ידי אחרים' (מ"ק ט"ז); ווי צום ביישפיל: גיין נאך געלט פאר א איד אדער א איד בעט א טובה פון אים. דא דארף ער גיין צו א נאנטע שמחה - וואס עס פארלאנגט זיך פון אים מצד מענטשליכקייט צו גיין וכדומה. וואס די אלע זאכן מוז ער טון! און טאמער ער וועט דאס נישט טון - צוליב זיין שאיפה צו ענדיגן ש"ס - האט ער עובר געווען אויף רצון ה'!

אכטונג געבן אז פון 'הזירות' זאל נישט ווערן קיין 'עצלות'

וויבאלד אין דער קדושה קען מען נישט גיין מיט איין זאך 'עד הסוף', מען מוז זיך כסדר אפשטעלן און טון עפעס אנדערש - דעריבער געשעהט אסאך מאל, אז דער מענטש ווערט צוגעוואוינט זיך צו צווייפלען כסדר! וויבאלד ער דארף כסדר קוקן וואס דער רבונג של עולם וויל פון אים יעצט, דעריבער פארלירט ער אביסל דאס 'חריצות' צו טון זאכן מיט א פעסטקייט! דאס הייסט, אפילו אין דער צייט וואס ער ווייסט זיכער אז יעצט איז דער רצון ה' אז ער זאל זיצן און לערנען - ליגט ער אבער נישט ראשו ורובו אין זיינע פלענער צו ענדיגן ש"ס, ווייל ער ווייסט אז מען קען נישט פֿאַרן אין איין ציה אויף דעם זאך אליינס, נאר מען מוז זיך אפשטעלן דאווענען און טון מצוות וכדומה. דאס איז גורם אז ער פארלירט אביסל דער שטארקייט דורכצופירן זאכן מיט א תקיפות, און ער טוט עס ווי א בטלן און שלימזל! ער נוצט

דער שלאנג איז אמאל געווען א גוטער באדינער

די גמרא זאגט (סנהדרין נ"ט): "חבל על שמש גדול שאבד מן העולם" א שאד אויף דעם גוטן 'שמש' - דאס איז דער שלאנג - וואס איז אוועק פון דער וועלט. ווי די גמרא פארציילט דארט, אז ווען נישט דער חטא פון אדם הראשון וואלט יעדער איד זיך געקענט באדינען מיטן שלאנג, ער וואלט אים געשיקט צו יענע עק וועלט אים צו ברענגען בריליאנט שטיינער, און צוליב דעם חטא איז ער פארשאלטן געווארן און מען קען אים שוין נישט נוצן.

די רשעים זענען זייער שטארק - ווייל זיי שטעלן זיך נישט אפ פאר גארנישט

חוץ פונעם פשטות, אז דער נחש איז דער בעל חי וואס הייסט נחש - איז דאך אבער פארהאן א פינמיית דערין, וואס מען קען עס מסביר זיין אין דער 'מדה' פונעם נחש, וואס דער מדה איז א גוטער 'שמש' פארן מענטש. מען וועט מקדים זיין די ווערטער פון חתם סופר אויפן לשון וואס מען זאגט: "רשעים ביד צדיקים וזדים ביד עוסקי תורתך". פרעגט דער חתם סופר: בשלמא אז מען ברענגט ארויס דעם נס פון 'גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים' - פארשטייט מען דאך אז דאס איז פארקערט פון דער טבע אז די 'שוואכע' זאלן באזיגן די 'שטארקע', און דאס 'קליין ביסל' זאלן באזיגן דעם 'רבים', אבער וואספארא נס איז דען אז די צדיקים באזיגן די רשעים?! ווער זאגט דען אז 'צדיקים' זענען בטבע שוואכער ווי 'רשעים'?! ענטפערט דער חתם סופר: אפילו אויב די רשעים זענען נישט דוקא שטערקער מיט מער כוחות - זענען זיי אבער שטערקער מיט זייערע 'מעגליכקייטן'! ווייל די רשעים - פאר זייער הצלחה - קענען זיי טון אלעס אויף דער וועלט! ווי מען האט געזען אין אלע לענדער - ווען די גוים האבן געמאכט א רעוואלוציע און אויפגעשטעלט נייע רעגירונגען - האבן זיי גע'הרג'עט אן א שיעור אומשולדיגע מענטשן אויפן וועג! זיי האבן נישט געקוקט אויף גארנישט. ווייל ווען זיי צילן צו א געוויסע מטרה - האבן זיי נישט קיין שום פראבלעם צו טון נישט ריכטיגע זאכן! זיי קענען גנב'ענען און הרגענען אומשולדיגע מענטשן - אבי דורכצופירן זייער ציל! ווידעראום, די צדיקים זענען שוואך מצד זייערע 'מעגליכקייטן'! זיי קענען נישט טון אלעס אויף דער וועלט - אנצוקומען צו זייער ציל! עס זענען פארהאן אן א שיעור זאכן וואס מען טאר נישט טון, מען טאר נישט ב'עוולה'ן אומשולדיגע מענטשן - כדי צו באשטראפן די רשעים! די צדיקים האבן פארבינדענע הענט, זיי

דארף מען בארגן די מדה פונעם נחש! מען דארף טון זאכן מיט א 'עזות דקדושה'! נישט זיין קיין פארלוירענער שעפעלע - נאר זיין א חברה-מאן! זיך אריינלייגן אינעם פלאן וואס ער האט - אנצוקומען צו א געוויסע עבודה - מיטן גאנצן פעסטקייט און שטארקייט!

דורכלערנען א זייטיגע מסכת און עס קענען. וואס טוט מען אבער אן עצה קעגן אלע שוועריקייטן און עצלות'ן וואס דער יצר הרע וועט אנברענגען? גייט ער צו צום משיח און זאגט אים: "איך וויל בעטן דעם משיח, זאל מיר פארהערן די מסכת ראש חודש ניסן! און נישט סתם, נאר דער משיח זאל צוקומען צו מיר כסדר מיט א תביעה אז איך מוז זיין גרייט אויף ראש חודש ניסן זיך צו שטעלן פארן פארהערן!". מיט אזא שריט האט דער בחור געמאכט זיכער אז ער זאל טאקע לערנען און קענען. ווייל ווילאנג א מענטש מוז עס נישט טון - קענען זיך מאכן אלע סארט ביטולים, היינט אזא ביטול און מארגן אן אנדערע סארט ביטול - וואס דער יצר הרע שטייט אונטער דעם אלעם. אבער ווען א מענטש האט א פרעשור און ווייסט אז ער מוז דאס טון - וועט ער שוין האבן אן אנדערע הצלחה! דער בחור וואס ווייסט אז דער משיח וועט האלטן קאפ און האבן טענות אויף אים - וועט דאס אים העלפן איבערקומען אלע ביטולים.

כל ערום יעשה בדעת

עס איז וויכטיג אנצומערקן, אז דאס זענען בלויז דוגמאות כדי צו פארשטיין וויאזוי מען דארף פירן די מלחמה מיט תחבולות קעגן דעם יצר הרע, אבער עס איז נישט קיין כלל אז מען דארף דוקא טון די עצה אדער די עצה. ווייל עס איז פארהאן מענטשן וואס קענען באמת נישט פארנעמען צופיל פרעשור, ווען זיי האבן צופיל פרעשור אויף א זאך - ברענגט עס נישט קיין תועלת. איז אויב איינער פילט ביי זיך אז צו נעמען א חבורתא אין די פרייע צייט אדער צו בעטן דעם משיח אים צו פארהערן - איז צופיל פרעשור - זאל ער עס נישט טון. מען זאגט נאר עצות, כדי דער מענטש זאל עס וויסן און האלטן אין קאפ אויף ווען עס וועט אים אויספעלן, אבער דער מענטש דארף אליינס אפשאצן זיינע כוחות און זען צי די עצה איז געאייגנט פאר אים אדער נישט.

דו האסט דאך נאך אפילו נישט אנגעהויבן צו לעבן - און שוין שלעפסטו זיך ארום מיט א גאנצע היסטאריע פון עליות און ירידות, שאיפות און מכשולות!? דו ביסט נארמאל!? דו האסט דאך קוים איבערגעטראטן דעם שוועל פון עבודת ה' און דו ווייסט שוין אז עס איז נישט פאר דיר!?

שיעור פון א האלבע שעה, צו לערנען בין הסדרים אדער בעפארן גיין שלאפן א געוויסער ספר אדער מסכת. **מה יעשה הבעל דבר? ער וועט צואווארטן צוויי וואכן - אז זיין חשק צום שיעור זאל אביסל אויסוועפן - און דאן וועט ער אים אונטערשיקן נסיונות**, דא וועט ער אים אונטערשיקן א קופקע אונטער זיין בענקל, און דא וועט ער אים מאכן הונגעריג און מיד, דא אהין און דא אהער און שוין... דער שיעור איז בטל און פארטיג.

א תחבולה פונעם עובד ה' - ער נעמט זיך א פרעשור

מה יעשה הבחור שלא יחטא? ער שלאגט זיך צוריק מיט א תחבולה! ער מאכט זיך א פרעשור אויף דעם שיעור! ער נעמט זיך א גוטע חבורתא צו לערנען דעם שיעור; כאטש וואס בעצם וואלט ער געוואלט לערנען אליינס, ווייל ער זוכט זיך נישט קיין שיעבוד, ער האב ליב - אזויווי די טבע פון יעדן מענטש - צו זיין פריי, ער וויל נישט אז יענער זאל לייגן לחץ אויף אים, נאכדערצו אין די פרייע צייט, ער וויל זיך לערנען זיין שיעור מיט א רואיגקייט - אבער דאן, וויבאלד ער וויל מאכן זיכער אז דער שיעור האט טאקע א קיום, נעמט ער זיך א גוטע חבורתא, און ער ווייסט אז ער מוז זיך צושטעלן צו דער חבורתא! פון דעמאלט ביז דעמאלט איז שוין מער נישט קיין ליידיגע צייט - ווייל ער האט דעמאלט א חבורתא! ער קען שוין נישט גיין שלאפן אדער שמועסן, ווייל דער חבורתא שטייט און ווארט אויף אים, און ער וועט האבן טענות פארוואס ער איז נישט געקומען! אזוי אויך, חוץ פון די פרעשור וואס ער האט זיך געמאכט - איז עס געווארן מער מיט א קביעות! ווען צוויי מענטשן לערנען, איז עס נישט סתם געלערנט - נאר עס איז א 'סדר!' עס איז א 'מציאות!' דאס איז א עצה וויאזוי מען קלוגט זיך איבער אויפן יצר הרע, אז ער זאל נישט קענען מבטל זיין דעם שיעור.

ער צווינגט זיך צו שטיין פאר א פארהער

אדער א צווייטע דוגמא: א בחור וויל אליינס

ג.

אויפן פיינט און געוואויר ווערן וועלכע געווער ער פארמאגט און עס איינהאנדלן; ווי דער פסוק זאגט (תהלים קי"ט צ"ח): "מאויב תחכמני". דער געווער פונעם יצר הרע איז 'חריצות!' ווען עס קומט צו זיינע זאכן איז ער א מורא'דיגער 'תקיף' וועלכער וועט דורכפירן זיינס און נישט נאכלאזן! דער יצר הרע איז נישט קיין פארשלאפענער בחור! ער וועט אויסרעכענען אלערליי שפיצלעך און תחבולות, ער וועט ממש איבערדרייען די וועלט - כדי אז ער זאל מצליח זיין! ער איז א לעבעדיגער חברה-מאן וועלכער ערלעדיגט זיך זיינע זאכן פלאי פלאים! וואו ער טרעפט נאר עפעס א לעכל - וועט ער שוין אריינקריכן און זיך אריינג'נבען צו יענעם, יענער וועט אים נישטאמאל באמערקן און פון דעם וועט שוין ווערן א גאנצע מהפכה אינעם מענטש, ביז דער יצר הרע וועט אים באזיגן.

מיר דארפן זיך איינהאנדלן זיינע געווער

'זה לעומת זה' דארפן מיר נוצן זיין געווער און צוריקשלאגן מיט א זריזות און חריצות! מען דארף זיין קלוג און געריבן מיט אן 'ערמה' דקדושה; ווי די גמרא זאגט (ברכות י"ז): "**לעולם יהא אדם ערום ביראה**", און רש"י דארט איז מסביר: "**להערים בכל מיני ערמה ליראת בורא**". ווייל כדי מען זאל קענען שטיין אנטקעגן דעם יצר הרע, מוז מען זיין א מבין אויף זיינע תחבולות און כסדר שטיין על המשמר, **קוק מיט חשד אויף יעדע מחשבה וואס קומט אריין אין קאפ: צי איז דאס נישט אן אונטערגעשטעלטע שפיצל פונעם יצר הרע!** און מען דארף זיך צוריקשלאגן מיט אלערליי שפיצלעך און ערמימיות! און אפמאכן ביי זיך: איך וועל אויספירן מיינע רצונות אין עבודת ה'!

א תחבולה פונעם יצר הרע - נסיונות ווען מען איז 'עיקף ויגע'

מען וועט געבן א דוגמא פון א שפיצל וואס א בחור קען נוצן אין דער מלחמה קעגן דעם יצר הרע. דאס איז דער ענין פון 'זיך אליינס נעמען א פרעשור' (לחץ)! לדוגמא, א בחור וויל זיך מאכן א

זיך לערנען פונעם יצר הרע - נישט אויפצוגעבן נאך א דורכפאל

דער יצר הרע נויטיגט זיך נישט אין קיין חיזוק נאכן דורכפאלן

אייענע פון די כוחות פונעם יצר הרע - וואס מען דארף זיך שטארק לערנען פון אים - איז זיין טבע מיט וואס ער איז באשאפן געווארן נישט צו טראכטן אויף צוריק, דאס הייסט, **דער יצר הרע ווערט בכלל נישט נתפעל טאמער מען האט אים מנצח געווען!** ער ווערט גארנישט אפגעשוואכט און צובראכן דערפון, ער גייט ווייטער אן מיט זיין ארבעט - כאילו לא היה!

דער בחור וויל קוים אננעמען חיזוק נאכן דורכפאלן

אבער געווענליך זענען בחורים פונקט פארקערט, טאמער דער יצר הרע האט אים מנצח געווען און ער איז דורכגעפאלן מיט עפעס א מכשול, אדער ער האט נישט מצליח געווען איך לערנען ווי ער האט געוואלט - איז ער שוין ממש אויס מענטש! טאמער וועט ער נאך אננעמען אביסל חיזוק אויף זיין צובראכענעם מצב - איז שוין גאלד! ווער רעדט נאך, אז

דער קליינער מיינט אז ער איז שוין גרויס...

עס טראגט אזא פנים, ווי א בעבי פון פיר יאר אלט וואס גייט צו צום קלענערן ברודער - א בעבי פון צוויי יאר, און זאגט אים: "דו ביזט נאך א קליינער בעבי! איך בין שוין א גרויסער אינגל!". דער טאטע שטייט אין דער זייט און לאכט זיך אונטער פון דעם פיר יעריג קינד, וואס ווייל ער האט שוין געלערנט אביסל אלף בית, מיינט ער שוין אז ער איז א פארטיגער מענטש און קען זיך שוין גרויסהאלטן אויפן קליינעם ברודערל... ער כאפט נישט אז ער איז אליינס א קליין קינד.

ער גיבט אויף אויפן לעבן - נאך איידער ער האט אנגעפאנגען צו לעבן...

אט אזוי זעט אויס א בחור'ל וואס האט פרובירט אריינצוגיין אין עבודת ה' און עס איז אים נישט געגאנגען און ער איז אפילו נכשל געווארן מיט מכשולות, און באלד איז ער געווארן אינגאנצן מיואש און צובראכן, ער גיבט אויף אלע זיינע רצונות און שאיפות, און ער קומט צום משיח מיט דער טענה:

ער זאל גיין 'זוכן חיזוק' - איז דאך שוין ממש למעלה מדרך הטבע... באלד ווערט ער אינגאנצן אנטוישט און מיואש'דיג, ער פארלייגט די הענט און לייגט זיך שלאפן: "איך האב שוין פארלוירן מיין לעבן!". **עס איז אזוי לאכעדיג: ער איז נאך א יונגער בחור פון זיבעצן יאר, ער האט נאך קוים אנגעהויבן צו לעבן, ער האט נאך צו גיין א גוטע זעכציג זיבעציג יאר, און ער האט שוין אויפגעגעבן אויף זיין לעבן...** ער רעדט כאילו ער וואלט שוין געווען אן אלטער איד ממש א בן שמונים...

פרק ז'

וְתָרָאָה, שֶׁהָאָדָם אֲשֶׁר תִּלְהַט נַפְשׁוֹ בְּעִבּוּדַת בּוֹרְאוֹ, וְדָאֵי שְׂאֵל וְתַעֲצֵל בְּעִשְׂוֵי מַצּוּוֹתָיו, אֲלֵא תִהְיֶה תְנוּעָתוֹ בְּתוּעַת הָאֵשׁ הַמְהִירָה, כִּי לֹא יִנּוּחַ וְלֹא יִשְׁקַט עַד אִם כִּלְהֵ הַדְּבָר לְהַשְׁלִימוֹ. וְאִמְנָם הַתְּבוּנָה עוֹד, שֶׁכְּמוֹ שֶׁתְּהִירֵיוֹת הוּא תוֹלְדֵת הַהִתְלַהּטוֹת הַתְּבוּנִיּוֹת, כִּן מִן הַתְּהִירֵיוֹת וְיִלְד הַהִתְלַהּטוֹת, וְהִנּוּ, כִּי מִי שֶׁמְנַיֵּשׁ עַצְמוֹ בְּמַעֲשֵׂה הַמַּצּוּחָה כְּמוֹ שֶׁהוּא מְמַהַר תְּנוּעָתוֹ הַחִיצוֹנָה, כִּן הִנֵּה הוּא גוֹרֵם שֶׁתְּמַכֵּר בּוֹ תְנוּעָתוֹ הַתְּבוּנִיּוֹת כְּמוֹ כִּן וְהַחֲשֵׁק וְהַחֲשֵׁן יִתְגַּבֵּר בּוֹ וְיִלְד

"איך האב פרוברט, אבער איך זעה אז עס איז נישט פאר מיר! איך קען זיך שוין און איך ווייס וואס איך בין, דאס בין איך און דאס קען איך זיין! מער פונדעם קען איך נישט זיין!". און דער משגיח - וואס ער איז שוין אביסל עלטער - לאכט זיך אונטער: "דו ביסט שוין א 'בא בימי'?! ווי אלט ביסטו דען?! דו ביסט דאך א קליינע בעבי פון צוואנציג יאר?! דו האסט דאך נאך אפילו נישט אנגעהויבן צו לעבן - און שוין שלעפטו זיך ארום מיט א גאנצע היסטאריע פון עליות און ירדות, שאיפות און מכשולות?! דו ביסט נארמאל?! דו האסט דאך קוים איבערגעטראטן דעם שוועל פון עבודת ה' און דו ווייסט שוין אז עס איז נישט פאר דיר?!".

דער יצר הרע גיבט נישט אויף אויבן לעבן - אפילו טאמער ער האט שוין כמעט געענדיגט זיין לעבן

אויב מען וויל וויסן ווי ווייט מען דארף זיך מחזק זיין נאך א דורכפאל, דארף מען נעמען אלס ביישפיל דעם יצר הרע! ער איז ממש דער אנדערער עקסטערעם! ער באהאנדלט א 'בן תשעים' כאילו ער וואלט געווען א יונגער בחור! ער איז זיך בכלל נישט מייאש פון אים - אפילו אויב יענער איז געווען א צדיק גמור א גאנץ לעבן און האט אים געברענגט נאר דורכמעלער - דאך פרוברט ער נאכאמאל! ווי חז"ל זאגן (אבות פ"ב מ"ד): "אל תאמן בעצמך עד יום מותך". און עס איז נישט קיין סוד, עס איז 'מעשים בכל יום', אז דער יצר הרע קען קומען צו אן אלטן איד וואס האט אים שוין מצנח געווען ביליאנען מאל, ער האט זיך אויפגעפירט א גאנץ לעבן ווי א צדיק, דער יצר הרע האט זיך יעדן טאג מתגבר געווען און פרוברט אים איינצורעדן נישט צו לערנען און נישט צו דאווענען, ער האט אים איינגערעדט צו טון עבירות, גרויסע עבירות און קליינע עבירות, און יעדן טאג האט זיך דער איד געשטראקט מיט באזיגע דעם יצר הרע. אבער דער יצר הרע גיבט נישט אויף! בון דער לעצטער רגע וועט ער אים ווייטער איינרעדן - כאילו ער האט נאך קיינמאל נישט פרוברט מיט אים! דער יצר הרע איז זיך קיינמאל נישט מייאש! ער גיבט נישט אויף זיין האפענונג, אז אפשר די לעצטע רגע וועט ער נאך מצליח זיין מיט אים!

טוה דיין ארבעט און קיין חשבונות

מען דארף זיך לערנען פונעם יצר הרע - אויף עבודת ה'. זיין געווער איז: ער ווערט נישט נתפעל! ער גייט מיט א בלעכענעם פנים: "מען האט מיר אוועקגעשטעלט אויף דעם דזשאב, דארף איך דאס טון אן קיין חשבונות! איך טוה מיין דזשאב ביון סוף - אן קוקן צי איך בין מצליח אדער נישט!". די זעלבע זאך דארפן מיר טון אין עבודת ה': עס איז נישט אונזער געשעפט צי מיר זענען מצליח אדער נישט, צי מיר האבן עליות אדער ירדות, מיר האבן באקומען א דזשאב - צו טון אין עבודת ה' - דארפן מיר טון אונזער דזשאב וויפיל מיר קענען, און נישט מאכן קיין שום חשבונות - אפגעזען צי מיר זענען אכצן יאר אלט אדער אכציג יאר.

ופנה במרוצה לבית הרה"ק מראפשיץ, ופתח את הדלת בלי לשאול רשות מאף אחד. ברגע שפתח את הדלת ראה את הרה"ק מראפשיץ, וכאשר ראה מה שראה, מיד על אתר נעשה חסיד נלהב של הרה"ק מראפשיץ. ושוב לא חזר לביתו, אלא נשאר בראפשיץ למשך עוד כמה שבועות.

כאשר סיפר ה'גוטער איד' עובדא זו לבני הרה"ק מדויקוב ז"ע, שאלו אותו: 'וואס האט איר געזעהן? אין איין רגע?! נאך אזא שבת'?! (מה ראימת? ברגע אחד?! אחר שבת כזאת?!). ענה להם 'מ'זאגט נישט אויס פון חדר, מ'זאגט נישט אויס פון חדר... (אין מגלים סודות מן החדר...), ולא רצה בשום אופן לספר מה שראה.

אחר ששהה כמה שבועות בראפשיץ, התכונן כבר לחזור לביתו, ובא לפני הרה"ק מראפשיץ לקבל ברכת פרידה. אמר לו הרה"ק מראפשיץ: 'זאלסטו וויסן, אז איד שטעלט זיך דאווענען שמונה עשרה, פילט אים אָפּ דער 'בעל דבר' די קעשענעס מיט מדרגות. איז ער א נער פאטשט ער זיך אין בויה, און ער פרייט זיך מיט די מדרגות. איז ער א חכם, שאקלט ער זיך אויס די קעשענעס פון אלע מדרגות, און ער וויינט זיך גוט אויס השיבנו אבינו לתורתך'. (דע לך,

כאשר יהודי עומד להתפלל שמונה עשרה, ממלא אותו ה'בעל דבר' עם כיסים מלאים במדרגות. אם הוא שוטה הרי הוא טופח על כרסיו, והוא שמח עם המדרגות. אבל אם הוא חכם, הרי הוא מנער את כיסיו מן המדרגות, ובוכה מאד ומבקש השיבנו אבינו לתורתך). כאשר סיפר זאת ה'גוטער איד', התבטא ואמר: 'איך האב נישט פארשטאנען וואס דער רבי האט געמיינט, וואס מדרגות? ווען מדרגות? איך האב דען עפעס מדרגות? איך בין אהיים געקומען, איך האב מיר געשטעלט דאווענען שמונה עשרה, און פלוצלינג... האָ קאָ! מדרגות מדרגות...! האב איך מיר דערמאנט וואס דער רבי האט געזאגט, און איך האב מיר אויסגעשאקלט די קעשענעס, איך האב מיר גוט אויסגעוויינט השיבנו אבינו לתורתך' (לא הבנתי מה התכוין הרבי, מה מדרגות? מתי מדרגות? וכי יש לי מדרגות? מה הוא אומר לי בדברים כאלו? אבל כאשר באתי לביתי, ונעמדתי להתפלל שמונה עשרה, ופתאום... האָ קאָ מדרגות... נזכרתי בדבריו של הרבי, ומיד ניערתי את כיסיי, ואכן בכיתי מאד 'השיבנו אבינו לתורתך').

שמעתי מכ"ק אדמו"ר מאמשינאו ז"ע, כי פעם אחת באו בני הרה"ק היהודי הק' מפרשיסחא ז"ע על שבת אצל ה'גוטער איד', והם היו 'עובדים' גדולים ובעלי מוח ולכן לא היה בכונתם לאכול סעודת ליל שב"ק אצל הרבי, כי בדרך כלל היו דרכם לעשות קידוש של ליל שבת רק בשעות לפנות בוקר, אחר הכנה גדולה במשך כל ליל שב"ק. והנה ה'גוטער איד' היה נוהג בכל דבריו בהסתור גדול בדרך ראפשיץ, והיה נוהג בכל דרכיו מאד 'בעל הבית' ישי'. והנה היות שבאו אליו

הרה"ק ר' יוסף מניישטאט ז"ע המכונה 'דער גוטער איד', בנו של הרה"ק בעל 'מאור ושמש' ז"ע, היה נחשב מגדולי תלמידיו של הרה"ק מראפשיץ ז"ע, ואע"פ ששהה בצילו רק לתקופה קצרה של כשני שנים מאז פטירת אביו הק' [אשר הסתלק בר"ח תמוז תקפ"ה, קרוב לב' שנים לפני פטירת הרה"ק מראפשיץ ב"א אייר תקפ"ז], כי באותם שנתיים היה מאד מקורב אצל הרה"ק מראפשיץ, עד אשר היה נחשב לאחד מגדולי תלמידיו.

פעם שח ה'גוטער איד' איך נעשה חסיד אצל הרה"ק מראפשיץ, וכך סיפר: אחר הסתלקותו של אביו הרה"ק בעל 'מאור ושמש' ז"ע, היה דואג ומצטער מאד, שהרי מעתה אין לו רבי. [כאשר היה כ"ק רבינו ז"ע מספר עובדא זו, היה נוהג להוסיף ולומר על כך, כי בשנים קדמוניות (פארציטסיס) מי שלא היה לו רבי היתה זו דאגה גדולה אצלו, הרבה יותר ממי שאין לו פרנסה בזמנינו...]. והיה מרגיש ממש אובד עצות מזה שאין לו רבי, ובכה על כך מאד, והתפלל להקב"ה מעומק לבו על זאת שהוא צריך לרבי ואין לו. עד שהגיע אליו אביו הק' בחזיון חלום הלילה, ואמר לו: 'וויילסט האבן א רבי? זאלסטו פארן קיין ראפשיץ', (רצונך שיהיה לך רבי? סע לראפשיץ). ואכן תיכף אחר שחלם את הדברים האלה, קם ונסע לראפשיץ להיות שם שבת אחת.

בראות הרה"ק מראפשיץ כי בא אליו איש חשוב כזה, שלא בא סתם לראותו, אלא הגיע בכדי לתת על קנקנו, על מנת לקבל ממנו ולהיות תלמידו. החליט להסתיר את עצמו בכל יכלתו ממנו, וערך את כל סדר השבת בהסתרת גדולתו וקדושתו לגמרי, ואף לא אמר כלל דברי תורה בשולחנו. ולא זו בלבד, אלא אף הוסיף והתנהג להיפך ממש, כאילו היה איש פשוט כמו הכפריים ושאר פחותי דרגה. עד כדי כך, אשר בליל שב"ק לפני קידוש עורר הרה"ק מראפשיץ איזו מריבה עם המשרתת הנכרית וצעק עליה בשפת פולין 'פֿשאַקערֿף' (כיננו גנאי אשר היה דרך הגויים לצעוק כך כאשר צָפָּק איש על רעהו), ועל דרך זה ערך את כל השבת.

ה'גוטער איד' בראותו זאת לא ידע את נפשו, והרהר בדעתו 'מה זה כאן, איזו דרך היא זאת, ואיזה מין התנהגות הוא נוהג', וכל כך חרה לו עד אשר המתין בכליון עינים שכבר יהיה מוצאי שבת ויוכל לחזור לביתו. ואכן מיד במוצ"ש הלך אל האכסניה שלו, ואפילו לא נפרד לשלום מהרה"ק מראפשיץ, ברצונו לחזור לביתו במהירות האפשרית. אכן בבואו אל בית האכסניה פרץ בבכי גדול, שהרי הוא צריך לרבי, ואביו שלח אותו הנה, והוא אינו מבין מה זה כל אשר הוא רואה כאן. תוך כדי שהיה בוכה נפלה עליו תנומה, והנה שוב התגלה אליו אביו הק' בחלום, ואמר לו: 'דו ווילסט וויסן וואס מיינט דער ראפשיצער רב? זאלסטו יעצט אהין גיין, בעט נישט קיין רשות פון קיין גבאים, און עפן אויף די טיר, וועסטו זעהן וואס מיינט דער ראפשיצער רב!' (אתה רוצה לדעת מה זאת 'הרב מראפשיץ'? תלך עכשיו, אל תבקש רשות מהגבאים, רק פתח את הדלת, ותראה מה הוא 'הרב מראפשיץ'). מיד התעורר ה'גוטער איד'

שני אורחים חשובים אלו, המתין עליהם בעריכת השולחן של ליל שבת עד שיבואו האורחים. אחר שעבר זמן מה ולא הגיעו, שלח ה'גוטער איד' את הגבאי לשאול אותם למה אינם מגיעים. ענו לו האורחים ואמרו כי באמת לא חשבו להגיע בליל שב"ק אל השולחן, אבל היות שהרבי ממתין עליהם ימהרו בהכנותיהם ויזדרזו לעשות קידוש ומיד יבואו לשולחנו. אכן עם כל מה שמייהרו, עדיין לקח להם עוד שעה שלימה עד שהגיעו אל השולחן. ויהי בבואם שאל אותם ה'גוטער איד': 'זאגט'ס מיר וואס טוט מען אזוי לאנג פאר קידוש?' (אמרו נא לי, מה עושים במשך זמן רב כל כך לפני קידוש?) ענו ואמרו: 'דער רבי איז, דארף ער זיך נישט מאכן. אונז זענען מיר נישט, אויב אונז וועלן זיך נישט מאכן, וועלן מיר גארנישט זיין' (הרבי כבר הינו, ואינו צריך להכין את עצמו. אנו איננו בעצמינו, ואם לא נכין את עצמינו, לא ניהיה שום דבר).